

Стахурська Світлана. Теоретичні засади формування механізму управління інтелектуальним потенціалом. *Економічний дискурс*. 2023. Випуск 1-2. С. 48-55.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-1-5>

УДК 658.589.519.866
JEL Classification O03

Стахурська Світлана
аспірантка
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна
E-mail: stakhurska@online.ua
ORCID: 0000-0001-7333-8764

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

Анотація

Вступ. Інтелектуальний потенціал виступає важливим елементом інноваційного розвитку підприємства. Фокус на людському чиннику, рівень якого визначається освітою і науковими здобутками не відображає в повній мірі можливості і особливості інтелектуального потенціалу. Зважаючи на це, важливою науковою проблемою є визначення складу і теоретичних засад формування механізму управління інтелектуальним потенціалом підприємства.

Методи. Задля досягнення визначеної мети і вирішення поставлених завдань в роботі використано загальнонаукові методи і підходи, серед яких системний підхід, діалектичний метод, а також методи аналізу і синтезу, абстрагування і формалізації, спостереження та узагальнення.

Результати. В роботі наголошено на тому, що повноцінне використання інноваційного потенціалу підприємства вимагає від керівництва системного підходу, направлено на узгодження не тільки процесів особистого розвитку персоналу, але й забезпечення відповідного рівня матеріально-технічного і фінансового забезпечення, нормативно-правового і наукового обґрунтування тощо.

Відповідно до цього обґрунтовано, що механізм управління інтелектуальним потенціалом утворює собою сукупність взаємодій матричного типу, які переплітають між собою функції управління і процеси формування, розвитку і використання інтелектуального потенціалу як реакцію на виникнення інтелектуального вакууму через вплив на людські, структурні, фінансові елементи інтелектуального потенціалу і елементи відносин.

Перспективи. Отримані в роботі результати закладають важливі передумови для проектування і використання механізму управління інтелектуальним потенціалом на підприємствах реального сектору економіки.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, механізм, управління, інноваційний розвиток.

Вступ.

Інтелектуальний потенціал виступає одним із ключових факторів розвитку підприємств. Він поєднує в собі трудові та управлінські навички, знання й творчість, уміння взаємодіяти всередині підприємства і з елементами зовнішнього середовища. Управління розвитком інтелектуального потенціалу підприємства розглядається як важлива функція, спроможна забезпечити інноваційний поступ, підвищення ефективності господарської діяльності й конкурентоспроможності, забезпечити приріст ринкової вартості підприємства. В цьому контексті, важливими чинниками розвитку інтелектуального потенціалу виступають освіта і навчання. З їх допомогою відбувається здобуття

кваліфікації і її підвищення, засвоєння необхідних навичок і знань у відповідності до цілей і завдань, які стоять перед підприємством. Розуміючи і високо цінуючи значення освіти і навчання з точки зору формування і розвитку інтелектуального потенціалу, все ж відзначимо, що далеко не завжди ці фактори дозволяють досягати поставлених цілей щодо інноваційного та інтелектуального розвитку підприємства. В цьому контексті, важливе значення має дослідження механізму управління інтелектуальним потенціалом. Виявлення теоретичних особливостей формування такого механізму становить важливе наукове завдання, дослідження якого закладає важливі передумови для його проектування і використання на підприємствах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження механізму управління інтелектуальним потенціалом підприємств спрямоване на вирішення комплексної наукової проблеми, окремі частини якої досить детально висвітлені в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Серед них, найбільшої уваги заслуговують роботи С. Білоуса, В. Васильєвої, Є. Докторука, М. Луцика, Г. Островської, С.-Н. Nilsson і D. Ford, F. Kidschun, F. Hecklau, N. Gabor, A. Brooking та інших. Високо оцінюючи ступінь розкриття проблеми управління інтелектуальним потенціалом в науковому просторі, все ж зазначимо, що проблема обґрунтування теоретичних засад формування механізму управління інтелектуальним потенціалом підприємства сьогодні потребує додаткового вивчення з акцентом на розширення і доповнення наявних підходів і бачень.

Мета.

Метою статті є узагальнення, доповнення і розширення теоретичних засад формування механізму управління інтелектуальним потенціалом підприємства з точки зору комплексної взаємодії людського чинника із організаційними, технічними, фінансовими та іншими складовими.

Методологія дослідження.

Методологічну основу дослідження складають наукові праці і розробки вчених фахівців проблеми управління інтелектуальним потенціалом у симбіозі із науковими підходами управління персоналом, інноваційного розвитку і економіки підприємства. Основу методичного апарату формують загальнонаукові методи і підходи, серед яких системний підхід (дозволяє розглядати механізм управління інтелектуальним потенціалом як цілісність взаємопов'язаних елементів, яка перебуває під впливом зовнішнього середовища і сама впливає на нього) і діалектичний метод пізнання економічних процесів (дозволяє проектувати організаційні та індивідуальні процеси розвитку інтелектуального потенціалу на загальноринкові та економічні процеси), а також ряд інших методів, зокрема: аналізу і синтезу (для комплексної характеристики досліджуваних процесів і явищ), абстрагування і формалізації (для обґрунтування складових механізму управління інтелектуальним потенціалом і визначення способу їх взаємодії), спостереження та узагальнення (для виявлення і узгодження трактування і розуміння реальних фактичних процесів із їх теоретичними проявами) та інші.

Результати.

Інтелектуальному потенціалу відводиться важливе значення в теорії менеджменту. Його розглядають у поєднанні із дефініціями «інтелектуального капіталу» та «інтелектуального ресурсу». При цьому, в якості «потенціалу» досліджуване поняття фокусується на «здатності виробляти товари і послуги з великою часткою доданої вартості» [1, с. 90], а також «впроваджувати сучасні наукомісткі технології, розробляти нову продукцію тощо» [2]. Погляд з точки зору «капіталу» зміщує увагу на спроможність знань, вмінь і навичок приносити прибуток [3]. Ресурсний підхід акцентує увагу на «складових інтелектуального потенціалу, які використовуються або перебувають у запасі, і

можуть використовуватися в процесі виробництва опосередковано через науково-технічні здобутки» [4].

Управління інтелектуальним потенціалом в науковій літературі розглядається з різних точок зору. Серед панівних підходів, переважає фокус на процесах формування, використання і розвитку інтелектуального потенціалу [5; 6; 7]. Таке бачення є важливим, оскільки воно визначає динаміку досліджуваного явища і його цілі. Так, управління формуванням інтелектуального потенціалу і його розвитком пов'язані між собою. В обох випадках вони передбачають покращення стану інтелектуального потенціалу. Однак, «формування» в даному випадку розглядається як первинна дія, що здійснюється за умови, коли інтелектуальний потенціал був відсутній або потребував суттєвих змін. Натомість, «розвиток» інтелектуального потенціалу вказує на постійне поступове покращення наявного інтелектуального потенціалу. Використання інтелектуального потенціалу, в свою чергу, спрямовується не на зміну його стану, а на використання його можливостей задля досягнення визначених цілей підприємства.

Механізм управління інтелектуальним потенціалом підприємства являє собою складну комплексну модель, в межах якої реалізується структурна різноманітність елементів, взаємозв'язків і процесів. При цьому, структурний склад такого механізму вчені оцінюють по-різному. В одних випадках науковці обмежуються складовими, що характеризують цілі, стандарти, програми, кадровий і науковий потенціал, матеріально-технічне забезпечення і організаційну складову освітнього процесу [6]. В інших випадках вони виділяють чотири основних елементи його структури: людський і структурний потенціал, потенціал відносин і фінансовий фактор [8, с. 420]. Кожен із названих елементів поділяється на дрібніші, які деталізують особливості управління такою структурою. При цьому, базовий елемент інтелектуального потенціалу – особистісний (акторський) також містить набір складових, що включають освіту; кваліфікацію; знання, пов'язані із роботою; професійну схильність відповідно до психометричних характеристик; уміння, пов'язані з роботою [9, с. 80].

Однак очевидно, що для створення можливостей довгострокового технологічного розвитку підприємства мають значення і технологічна база, і законодавче поле, і ціла низка інших факторів. Тобто ототожнювати інтелектуальний потенціал організації виключно з її персоналом було б невірно [10, с. 56]. Різні групи науковців [8; 11] оцінюють структуру і управлінські процеси, направлені на формування і розвиток інтелектуального потенціалу по-різному. Однак, вони сходяться в тому, що інтелектуальний потенціал не обмежується суто людським фактором, знаннями, вміннями і навичками працівників. Вчені стверджують, що важливе значення у розвитку і використанні інтелектуального потенціалу відіграють також структурне забезпечення і відносини підприємства із іншими ринковими агентами. С-Н. Nilsson і D. Ford деталізують складові інтелектуального потенціалу, а також доповнюють їх фінансовим чинником, який вони пропонують оцінювати з точки зору продуктивності ланцюга постачання і ефективності діяльності підприємства на ринку [8, с. 420].

Група науковців, під керівництвом F. Kirschner також деталізують структуру інтелектуального потенціалу, поділяючи його на ряд складових. Так, в межах людського фактору науковці виділяють стратегічну орієнтованість (визначає спеціалізацію і профільний напрям діяльності) і компетентнісні характеристики. В межах структурного капіталу – акцент на технологіях, менеджменті, матеріально-технічному забезпеченні та інноваційності. В межах складової відносин вони виділяють відносини з галуззю, освітніми і науковими установами, а також із зовнішніми ресурсами [12]. Українські науковці під керівництвом М. Кореня також виділяють окремо людський і організаційно-інфраструктурний потенціал як окремі складові досліджуваної категорії [13].

Ми погоджуємося із вказаними науковцями щодо складності інтелектуального потенціалу і необхідності виділення його елементів в контексті розробки відповідного механізму управління, оскільки така деталізація краще відображає мотиваційні та організаційні зв'язки в межах пропонованого механізму. Таким чином, механізм управління інтелектуальним капіталом

підприємства формується на основі виділення елементів інтелектуального потенціалу і реалізується через процеси його формування, розвитку і використання. При цьому, управлінську складову механізму визначають загальні функції менеджменту, що охоплюють планування, організацію, мотивацію і контроль (рис. 1).

Подана на рисунку схема – матричного типу. Вона поєднує процеси, пов'язані із трансформацією інтелектуального потенціалу і управлінський вплив на них. При цьому, відправною точкою механізму виступає реакція підприємства на інтелектуальний вакуум (усвідомлення нестачі інтелектуальних ресурсів, спричинене змінами на ринку чи у внутрішньогосподарських процесах). Формою такої реакції може бути ухвалення цілей чи стратегії, визначення джерел формування інтелектуального потенціалу тощо. Названі заходи реалізуються в усіх елементах інтелектуального потенціалу і розкриваються на етапах спочатку формування, а потім розвитку інтелектуального потенціалу, а також його використання. Завершальним етапом циклу стає оцінка розвитку і використання інтелектуального потенціалу.

Усі зазначені процеси відрізняються один від одного. Так, якщо управління формуванням і розвитком ІП реалізуються через залучення інтелектуального капіталу, створення умов для його росту, забезпечення організаційного і мотиваційного впливу, то в процесі використання ІП акцент робиться на обліку його носіїв і параметрів, використання в межах технологічних та управлінських рішень, забезпечення інноваційного розвитку підприємства, забезпечення оптимізації і підвищення ефективності роботи підприємства, включаючи підвищення його вартості.

В процесі використання інтелектуального потенціалу важливо забезпечити його інституціональне і об'єктивне закріплення за рахунок надання йому матеріалізованої форми у вигляді об'єктів інтелектуальної власності, результатів роботи НДДКР, об'єктів промислової власності, ноу-хау, а також різного роду сертифікатів, дипломів, ліцензій, патентів, свідоцтв і т.д. [10, с.59]. Завдяки цьому, відбувається відокремлення інтелектуального потенціалу від його носія, що дозволяє стабілізувати механізм управління і підвищити рівень його керованості.

На етапі оцінки розвитку і використання ІП закладаються умови для перетворення інтелектуального потенціалу. При цьому, параметри перетворення впливають із попередніх процесів за рахунок виявлення проблем і недоліків. Їх усунення дозволяє підвищувати рівень розвитку чи використання інтелектуального потенціалу. Основними інструментами оцінки його розвитку і використання є моніторинг і облік, оцінка ефективності процесів навчання, кадрової роботи, матеріально-технічного забезпечення, взаємодії, ефективності роботи, вартості підприємства і т.д. Перелічені дії становлять основу також для розкриття номінального інтелектуального потенціалу, визначаючи нереалізовані можливості і переналаштовуючи систему управління, формування, розвитку і використання у потрібному напрямі.

В таких умовах важливе значення має взаємодія механізму управління інтелектуальним потенціалом із часовим фактором. Відповідно до фактору часу, стратегічне спрямування процесів завжди буде невід'ємно направлене на пошук елементів номінального інтелектуального потенціалу, який можна реалізувати і використати. Натомість ретроспектива механізму одночасно буде направлена на розвиток наявного інтелектуального потенціалу і його використання, а також на перетворення частини інтелектуального потенціалу у капітал, здатний забезпечувати підвищення вартості підприємства [8, с. 418].

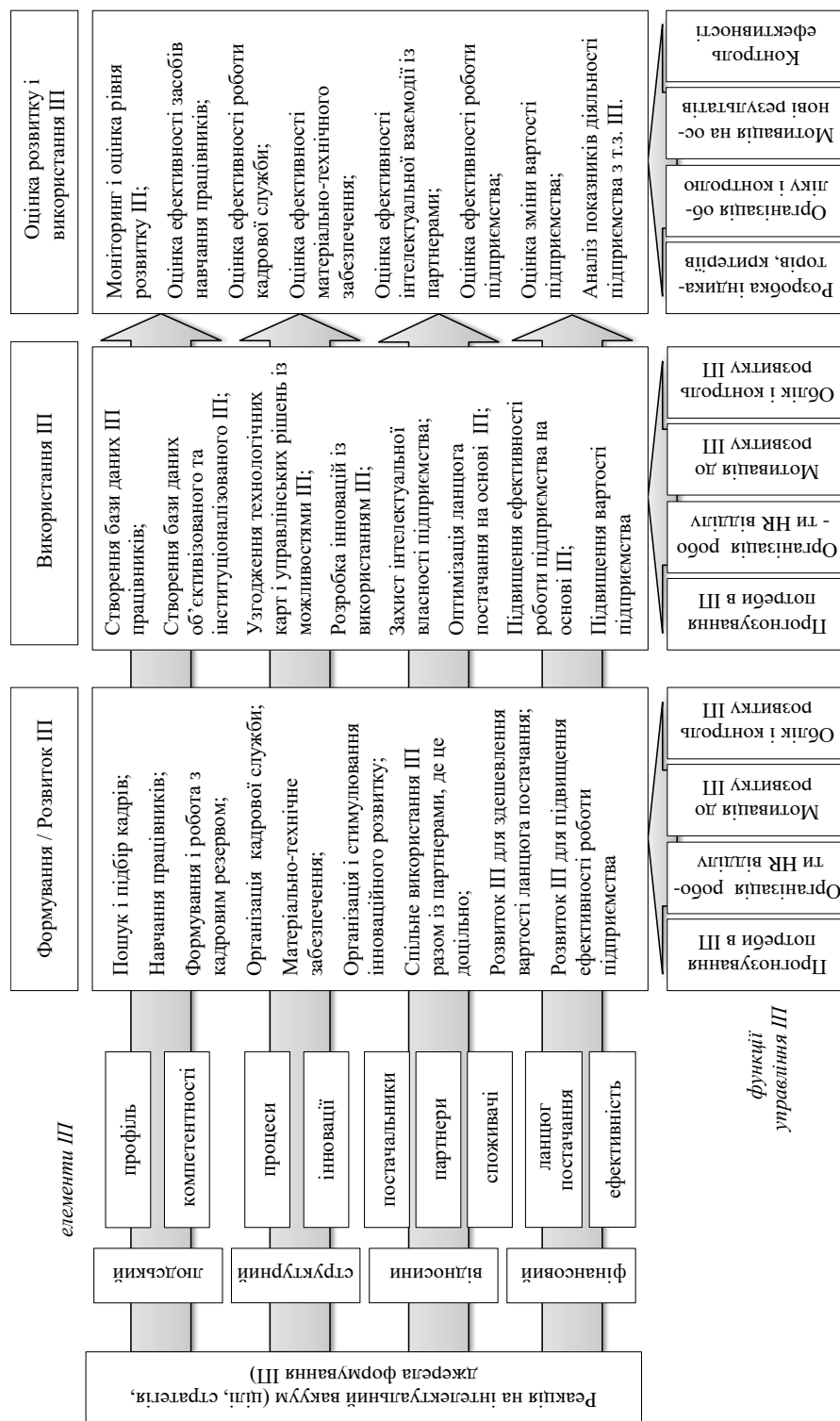

Рис. 1. Механізм управління інтелектуальним потенціалом підприємства

Джерело: сформовано авторкою на основі [6; 7; 8]

Важливо також зазначити, що інтелектуальний капітал не розглядається категорією, що має жорсткі межі і перебуває у незмінному стані. Навпаки, його трактування в економічній літературі прямо окреслює із динамікою, змінами і розвитком. Зважаючи на це, управління інтелектуальним потенціалом часто розглядається через діалектичну єдність трьох процесів – формування, розвитку і використання інтелектуального потенціалу. При цьому, ці процеси не формують визначеної сталої послідовності, а відбуваються паралельно і одночасно, утворюючи замкнуті і відкриті цикли, і взаємодіючи в різних співвідношеннях.

Висновки і перспективи.

Отже, інтелектуальний потенціал є важливим елементом розвитку підприємств в умовах жорсткої конкуренції, який спроможний підвищувати вартість підприємства, формувати додану вартість і сприяти його інноваційному розвитку. З точки зору управління інтелектуальним потенціалом, його параметри визначаються на основі цілей і завдань, які стоять перед підприємством. В повній мірі зазначені процеси реалізуються в межах механізму управління інтелектуальним потенціалом, який утворює складну матричну систему, яка поєднує в собі процеси формування, розвитку і використання інтелектуального потенціалу, а також оцінювання цих процесів, які накладаються на управління розвитком складових інтелектуального потенціалу. В сукупності, зазначені процеси створюють умови для формування, розвитку, ефективного використання і перетворення інтелектуального потенціалу з метою забезпечення сприятливих умов для інноваційного розвитку підприємства і зростання його вартості.

Подальші дослідження проблеми формування механізму мають значні перспективи, спрямовані на розробку практичних інструментів і заходів щодо впровадження і використання пропонованого механізму управління інтелектуальним потенціалом підприємств.

Список використаних джерел

1. Островська Г. Організаційно-економічний механізм управління інтелектуальним потенціалом промислових підприємств. *Галицький економічний вісник*. Т. : ТНТУ, 2019. Том 57. № 2. С. 89-98.
2. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 15 (1291). С. 53-63.
3. Зинов В., Сафарян К. Інтелектуальний капітал як базова характеристика вартості бізнесу. *Інтелектуальна власність*. 2001. № 5-6. С. 23-25.
4. Норіцина Н. І. Інтелектуальні ресурси підприємства: охороноздатність та оцінювання. *Вісник МНТУ. Сер. Економіка*. 2011. № 2 (5). С. 93-102.
5. Тютюнник Н. С., Ігнатова О. А. Використання категорій «потенціал», «капітал» і «ресурс» у соціально-економічних дослідженнях. *Економіка промисловості*. 2012. № 3-4. С. 351-355
6. Білоус С. П. Механізми і методи управління інтелектуальним потенціалом корпоративних систем. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 30 (69). № 5, 2019. С. 149-153. <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-5-26>
7. Холявка Л. Ю. Формування і використання інтелектуального потенціалу підприємства: дисертація канд. екон. наук : 08.00.04 : Львів : Львівська політехніка, 2016. 285 с.
8. Nilsson C.-H., Ford D. Introducing intellectual potential – the case of Alfa Laval. *Journal of Intellectual Capital*. Vol. 5. No. 3. 2004. pp. 414-425
9. Brooking A. Intellectual Capital: Core Asset for the Third Millennium Enterprise. London. *International Thomson Business Press*, 1996. URL : <https://www.semanticscholar.org/paper/Intellectual-capital%3A-Core-assets-for-the-third-205-Skyrme/010ab5b54e45c83e939b3fd878f64c4467936e13>
10. Докторук Є. В. Інтелектуальний потенціал організацій. *Український соціум*. 2009. Вип. 2. С. 53-61
11. Корінь М. В., Чорнобровка І. В., Верховодов М. М., Врадій Ю. О. Модель забезпечення розвитку інтелектуального потенціалу підприємств залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 75. 2021.
12. Kidschun F., Hecklau F., Gabor N. Intellectual Capital Statement (ICS): A Case Study from a Hungarian non-profit Joint Venture. *Proceedings of the 23rd European Conference on Knowledge Management*. Vol. 23. No. 1.

2022. DOI: <https://doi.org/10.34190/eckm.23.1.785>

13. Васильєва В. Ю. Залучення зовнішніх інтелектуальних ресурсів та функціонал інноваційно-орієнтованого бізнес-партнерства для промислових підприємств. *Економіка: реалії часу = Economics: time realities*. 2018. № 1 (35). С. 130-134. URL : <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No1/130.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2649195

Статтю отримано: 20.02.2023 / Рецензування 02.04.2023 / Прийнято до друку: 30.06.2023

Svitlana Stakhurska
Postgraduate student
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine
E-mail: stakhurska@online.ua
ORCID: 0000-0001-7333-8764

THEORETICAL BASIS OF THE INTELLECTUAL POTENTIAL MANAGEMENT MECHANISM FORMATION

Abstract

Introduction. *The intellectual potential is an important element of the innovative development of the enterprise. The focus on the human factor, the level of which is determined by education and scientific achievements, does not fully reflect the possibilities and peculiarities of intellectual potential. Taking this into account, an important scientific problem is the determination of the composition and theoretical foundations of the formation the mechanism for managing the intellectual potential of the enterprise.*

Methods. *To achieve the defined goal and solve the tasks, general scientific methods and approaches were used in the work, including the systematic approach, the dialectical method, as well as the methods of analysis and synthesis, abstraction and formalization, observation, and generalization.*

Results. *The work emphasizes that the full use of the innovative potential of the enterprise requires a systematic approach from the management aimed at coordinating not only the processes of personal development of the staff but also ensuring the appropriate level of material, technical and financial support, regulatory and scientific justification, etc.*

Accordingly, it is substantiated that the intellectual potential management mechanism is a set of matrix-type interactions that intertwine management functions and the processes of formation, development, and using of intellectual potential as a reaction to the emergence of an intellectual vacuum due to the impact on human, structural, and financial elements of intellectual potential and relationship elements.

Discussion. *The results obtained in the work lay important prerequisites for the design and use of the intellectual potential management mechanism at enterprises of the real sector of the economy.*

Keywords: *intellectual potential, mechanism, management, innovative development.*

References

1. Ostrovska, H. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia intelektualnym potentsialom promyslovykh pidpriemstv [Organizational and economic mechanism of management of intellectual potential of industrial enterprises]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk [Galician Economic Bulletin]*, T. : TNTU, T. 57, 2, 89-98.
2. Pererva, P. H., Marchuk, L. S. (2018). Intelektualnyi potentsial yak ekonomichna katehoriia [Intellectual potential as an economic category]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. [Bulletin of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (economic sciences): coll. of science works]*. Kharkiv : NTU «KhPI», 15 (1291), 53-63.
3. Zynov, V., Safarian, K. (2001). Intelektualnyi kapital yak bazova kharakterystyka vartosti biznesu [Intellectual capital as a basic characteristic of business value]. *Intelektualna vlasnist [Intellectual Property]*, 5-6, 23-25.
4. Noritsyna, N. I. (2011). Intelektualni resursy pidpriemstva: okhoronozdatnist ta otsiniuvannia [Intellectual resources of the enterprise: security and evaluation]. *Visnyk MNTU. Ser. Ekonomika [Bulletin of the MNTU. Ser. Economy]*, 2 (5), 93-102.
5. Tiutiunnyk, N. S., Ihnatova, O. A. (2012). Vykorystannia katehorii «potentsial», «kapital» i «resurs» u

sotsialno-ekonomichnykh doslidzhenniakh [Use of the categories «potential», «capital» and «resource» in socio-economic research]. *Ekonomika promyslovosti* [Economy of industry], 3-4, 351-355

6. Bilous, S. P. (2019). Mekhanizmy i metody upravlinnia intelektualnym potentsialom korporatyvnykh system [Mechanisms and methods of managing the intellectual potential of corporate systems]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia* [Scientific notes of V. I. Vernadskiy. TNU. Series: Economics and management]. T. 30 (69), 5, 149-153. <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-5-26>

7. Kholiavka, L. lu. (2016). Formuvannia i vykorystannia intelektualnoho potentsialu pidpriemstva [Formation and use of the intellectual potential of the enterprise] : dysertatsiia kand. ekon. nauk : 08.00.04, Lviv, Lvivska politekhnika, 285.

8. Nilsson, C-H., Ford, D. (2004). Introducing intellectual potential – the case of Alfa Laval. *Journal of Intellectual Capital*. 5, 3, 414-425.

9. Brooking, A. (1996). *Intellectual Capital : Core Asset for the Third Millennium Enterprise*. London : International Thomson Business Press. URL : <https://www.semanticscholar.org/paper/Intellectual-capital%3A-Core-assets-for-the-third-205-Skymme/010ab5b54e45c83e939b3fd878f64c4467936e13>

10. Doktoruk, Ye. V. (2009). Intelektualnyi potentsial orhanizatsii [The intellectual potential of the organization]. *Ukrainskyi sotsium* [Ukrainian society], 2, 53-61.

11. Korin, M. V., Chornobrovka, I. V., Verkhovodov, M. M., Vradii, Yu. O. (2021). Model zabezpechennia rozvytku intelektualnoho potentsialu pidpriemstv zaliznychnoho transportu [A model for ensuring the development of the intellectual potential of railway transport enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti* [Bulletin of the economy of transport and industry], 75.

12. Kischun, F., Hecklau, F., Gabor, N. (2022). Intellectual Capital Statement (ICS) : A Case Study from a Hungarian non-profit Joint Venture. Proceedings of the 23rd European Conference on Knowledge Management, Vol. 23, 1. DOI : <https://doi.org/10.34190/eckm.23.1.785>

13. Vasyliieva, V. Yu. (2018). Zaluchennia zovnishnykh intelektualnykh resursiv ta funktsional innovatsiino-orientovanoho biznes-partnerstva dlia promyslovykh pidpriemstv [Involvement of external intellectual resources and functionality of innovation-oriented business partnership for industrial enterprises]. *Ekonomika: realii chasu = Economics: time realities*, 1 (35), . 130-134. URL : <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No1/130.pdf>. DOI : 10.5281/zenodo.2649195

Received: 02.20.2023 / Review 04.02.2023 / Accepted 06.30.2023

